

**EL DESENVOLUPAMENT PERSONAL I
SENTIT VITAL DINS DEL
ACOMPANYAMENT PSICOLÒGIC ALS
CENTRES D'ATENCIÓ A LA DONA
VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA MASCLISTA**

MASTER D'INTERVENCIÓ FAMILIAR I MEDIACIÓ

JUNY 2022

ALUMNA: ALBA GUILLEM

TUTORA: VIRGINIA CARRERO

RESUM

Aquest treball naix de la necessitat d'identificar la rellevància del desenvolupament personal i sentit vital dins del acompanyament als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista. Els objectius doncs en aquesta investigació són: comparar estudis relacionats amb la temàtica, conèixer el rol de la professional que intervé en aquests casos i descobrir les claus del procés d'acompanyament des del paper del desenvolupament personal i sentit vital al context mencionat. Per a això, s'entrevisten a cinc psicòlogues que treballen en centres especialitzats al context. A partir d'aquesta informació es fa una codificació oberta per agrupar en categories, un establiment de relacions en el que es vinculen les categories i una revisió de les relacions generades. Els resultats mostren que les categories emergents o claus al acompanyament són: les emocions, el centrament del jo, la autoactualització, el empoderament, el sentit vital i les creences i idees. Aquestes dades concorden amb la poca literatura de psicologia humanista existent. No obstant, conceptes com la exercitació de les condicions del ser no s'han mostrat a les entrevistes. La qual cosa indica que les psicòlogues treballen aquests elements sense consciència. En canvi, a la literatura i a les entrevistes concorda el rol de la psicòloga: s'han de donar les condicions d'empatia, acceptació incondicional i autenticitat a partir d'una escolta activa i validació d'emocions.

ABSTRACT

This work arises from the need to identify the relevance of personal development and vitality in the support of women victims of gender-based violence in care centers. The objectives of this research are: to compare studies related to the subject, to know the role of the professional involved in these cases and to discover the keys to the process of accompaniment from the role of personal development and vital meaning to the context mentioned. To do this, we interview five psychologists who work in specialized centers in the context. From this information an open coding is done to group the categories, an establishment of relations in which the categories are linked and a revision of the generated relations. The results show that the emerging categories in accompaniment are: emotions, self-centering, self-actualization, empowerment, vital meaning, and beliefs and ideas. These data agree with the little existing literature on humanistic psychology. However, concepts such as the exercise of the conditions of being have not been shown in the interviews. Which indicates that psychologists work these elements unconsciously. In contrast, the role of the psychologist agrees in the literature and in the interviews: the conditions of empathy, unconditional acceptance and authenticity must be given based on active listening and validation of emotions.

KEYWORDS: Personal development, vital meaning, women victims of gender-based violence, accompaniment, humanistic psychology

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	pàg 4
1.1.ANTECEDENTS	pàg 4
1.2.CONCEPTES PREVIS	pàg 5
2. OBJECTIUS.....	pàg 9
3. JUSTIFICACIÓ-REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA.....	pàg 10
4. METODOLOGIA.....	pàg 12
4.1.PARTICIPANTS	pàg 12
4.2.MATERIALS	pàg 14
4.3.DISSENY	pàg 14
4.4.PROCEDIMENT	pàg 16
4.5.TÈCNiques D'ANÀLISI	pàg 16
5. RESULTATS.....	pàg 18
5.1.RESUM DE LES ENTREVISTES REALITZADES	pàg 18
5.2.RESULTATS DE CATEGORIES EMERGENTS EN RELACIÓ ALS OBJECTIUS D'INVESTIGACIÓ	pàg 20
6. DISCUSSÓ I CONCLUSIONS.....	pàg 29
7. LIMITACIONS	pàg 31
8. REFERÈNCIES.....	pàg 32
8.1.BIBLIOGRÀFIA	pàg 32
8.2.ANNEXOS	pàg 34

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball naix de la necessitat de comprendre i donar visibilitat a la complexitat del maltracte cap a la dona, així com la intervenció amb elles. En les últimes dècades s'ha fet patent la consciència d'aquesta problemàtica, la búsqueda de formes eficaces d'ajuda a les dones i les seues famílies i la importància d'oferir protecció a estes. Aquest interès, més concretament dins del àmbit de la psicologia, s'ha tractat des de diferents models i programes d'intervenció com ara la psicoteràpia grupal (Vaca-Ferrer et al, 2020), el tractament cognitivoconductual (Habigzang et al, 2019) o amb una perspectiva humanista (Pérez, 2010). El objectiu en aquest cas és centrar-se en la psicologia més humanista per conèixer com s'aborda el desenvolupament personal i sentit vital als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista. El treball present planteja la qüestió de com potenciar a la dona víctima de violència masclista contrastant la teoria amb la pràctica, és a dir, comparant la recolecció d'informació amb la acció de centres d'atenció a aquestes dones. Per a això, es va a escoltar la veu del grup professional que les acompanya.

1.1. ANTECEDENTS

És important parlar sobre el nombre de articles trobats a distintes plataformes per conèixer la curiositat dins de la comunitat científica. Dins de la intervenció psicològica amb dones víctimes de violència masclista es descobreixen pocs articles que tracten sobre com abordar la problemàtica des de la perspectiva d'un acompanyament. En estudis anteriors s'observa que les intervencions es fan a partir de diferents perspectives com ara la psicoteràpia grupal (Vaca-Ferrer et al, 2020) tractament cognitivoconductual (Habigzang et al, 2019) o amb una perspectiva humanista (Pérez, 2010). A més la majoria d'intervencions amb dones víctimes de violència masclista s'apliquen a centres d'atenció a dones especialitzats, on participa un equip multidisciplinar: jurista, treballador/a social i psicòleg/a (Montes, 2020)

Front a la recerca d'informació amb pocs resultats, es decideix realitzar una investigació que permetrà profunditzar en el coneixement científic a partir de entrevistes a professionals sobre com aborden la violència masclista des del punt de l'acompanyament psicològic i la potenciació de les dones víctimes d'aquesta violència. Els resultats de la recerca d'informació revela que cal treballar diferents esferes com ara la resiliència, la potenciació i la autoestima (Lara-Caba, 2019).

1.2. CONCEPTES PREVIS

VIOLÈNCIA

La autora Hirigoyen parla del concepte “violència perversa”, la qual tracta sobre com afecta la violència verbal i psicològica a qui la pateix . La primera es fa a partir de la deformació del llenguatge, l'ús del sarcasme, la burla, el despreci, la descalificació, la mentira, el rebuig a la comunicació directa i la imposició d'autoritat. Aquesta acostuma a utilitzar-se com tècnica de desestabilització. Pel que respecta a la violència psicològica, s'inicia amb un abús de poder en el que es va incrementant un abús narcicista per part del pervers mentre que la víctima perd la seua autoestima.

A partir d'aquesta violència i domini continuat creen a la víctima una confusió per desconèixer la realitat, un dubte per no saber com sortir de la situació, estrés constant (front a la sumissió cap al agressor es genera tensió), sentiment de por per la incertesa del seu futur i aïllament social. En cas demantrindre's en el temps pot donar peu a símptomes depressius a causa del agotament generat per el excés d'estrés. També es poden donar respostes fisiològiques com ara problemas estomacals o cardiovasculars (Hirigoyen, 1998)

La investigació es centra en aquella violència exercida pels hòmens i que recau a les dones, més concretament dins del àmbit de parella i afectiu. Cal assenyalar que l'inici de la violència és difícil de percebre, tot i que es preté mantindre el control, rebujar el desenvolupament de la autonomia de la dona i consolidar el poder masculí. Amb el pas del temps la violència és més visible, i en cas de que la violència psicològica no siga suficient per mantindre el domini sobre la dona es pot derivar a una violència física.

A més, la violència sol donar-se mitjançant un procés cíclic segons Walker, on les agressions no es donen amb la mateixa intensitat ni de forma continuada amb el pas del temps, sino que l'autor parla d'un cicle de la violència que es divideix en 4 fases:

- Fase de calma
- Fase d'acumulació de tensió: on surgeixen discrepàncies entre les dues persones. Ll'agressor controlarà a la victima mentre que aquesta tractarà de complaure al agressor per no augmentar la tensió.
- Fase d'explosió: L'agressor descarrega la tensió i es produeixen les agressions més intenses

- Fase de lluna de mel: L'agressor mostra arrepeniment i tracta de compensar la violència amb mostres d'afecte. D'aquesta forma la víctima observa la part positiva del agressor així com la seua relació amb ell.

PSICOLOGIA HUMANISTA I DESENVOLUPAMENT PERSONAL

La branca humanista de la psicologia destaca per considerar al ser humà a nivell global. Valora els seus pensaments, comportaments, emocions i context vital per oferir benestar. Algunes conceptes importants a la psicologia humanista són no jutjar, empatitzar i el ènfasi en el jo. Els components existencials tambéés una característica ja que s'explora no només la esfera psicològica sino també la física, la social i espiritual. Intervé en el creiximent personal, la autorrealització, les relacions socials, les competències pel canvi i el autoconeixement.

Dins de la violència masclista que reben les dones la psicologia humanista té molta força ja que contempla el desenvolupament dela persona dins dels processos d'intervenció psicosocial. Així doncs, es centra en elevar la autoestima, tractar la dependència (sobretot emocional) i treballar amb les actituds perjudicials per a elles mateixa proporcionant poder i autonomia (P. Rios, 2003). També cal que hi haja un desenvolupament personal, el qual va associat al progres de la vida i benestar així com emfortir les capacitats relacionades en aquelles coses que la dona pot fer i ser (Carrero, 2010).

Per intervindre amb dones víctimes de violència masclista s'ha d'actualitzar les capacitats i recursos personals. És per això que des de la psicologia humanista es tracta de crear una conscienciació del ser i procesos de centrament. Aquestes dues dimensions es treballen a partir de: autodescobriment i exploració genuina, autocomprensió i autoacceptació de la situació i la transferència a la vida cuotidiana (Carrero, 2010). Per aquesta raó aquesta branca de la psicologia centrada amb la persona pot ser beneficiosa per intervindre amb dones víctimes de violència masclista. Des d'altres esferes de la psicologia com la cognitivoconductual també es recull el treball amb aquesta consciència tot i què des d'una perspectiva més a nivell cognitiu i centrada amb els pensaments (Jimenez, 2010). O la corrent feminista, present en moltes intervencions psicosocials que es centra en empoderar a la dona (Montes, 2020)

En quant al desenvolupament personal com a intervenció amb dones víctimes de violència masclista pretén impulsar recursos i potenciar a la dona, fomentant una major consciència de si mateixa. Aquest és format per dues dimensions: la actualització de les capacitats i recursos personals i la conscienciació (desenvolupament de la consciència del ser). Ambdues es desenvolupen a través de tres elements:

- Autodescobriment i exploració del sentit genuí
- Autocomprensió i autoacceptació
- Transferència i concretització de les decisions en la esfera quotidiana

Per tant el procés de desenvolupament personal i potenciació tracta la presa de consciència i la exercitació de les condicions del ser. És important la concienciació, és a dir, “donar-se conter” del ser en plena potència i que requereix una continua integració (centrament).

Donar importància al acompanyament dins del rol professional per entendre el fenòmen, creconèixer-lo. poder ajudar a la dona i treballar les capacitats de afrontament. La finalitat és doncs, que la dona es senta més segura, a sanar el dolor causat i promoure la autonomia personal.

RELACIÓ D'AJUDA

La relació d'ajuda és un procés d'interacció entre la professional i la persona que vol rebre ajuda on l'objectiu és habilitar a la persona per prendre una decisió, treballar relacions o desenvolupar-se personalment. Les condicions per a que es done lloc de forma òptima segons Rogers són:

Empatia: Significa comprendre i transmetre aquesta comprensió. Requereix d'un procés doble d'identificació actitudinal amb la persona i situació del altre. Dins de la empatia es troba: la fase d'identificació (si jo estiguera en la seua situació), fase de repercussió (la repercussió que es produeix amb la persona ajudada), fase d'incorporació (manejar com a recurs la pròpia vulnerabilitat) i la fase de separació (permetre la diferenciació).

Aceptació incondicional positiva: Aquesta acull calor humana i cordialitat i confiança en els recursos de l'altra persona. Destaca la ausència de judicis moralitzants (no donar opinió ni consells).

Autenticitat: Dins d'un acord intern és no negar els propis sentiments, emocions o valors i conèixer-se a si mateixa per integrar les limitacions i treballar sobre si (autoconfrontació permanent). Dins d'un acord extern és no dir allò que una mateixa no creu o pensa i afrontar les relacions transferencials.

Altre factor vital és la escolta activa on s'ha d'escoltar per centrar la atenció. Però no només cal el sentit de la oïda, sinó que mirar a la persona mentre parla per sentir-se escoltada o utilitzar el llenguatge corporal demostra comprensió. També genera respecte i confiança entre les dues persones.

2. OBJECTIUS

Objectiu general:

Identificar la relevància del desenvolupament personal i sentit vital dins del acompanyament psicològic als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista

Objectius específics:

E1) Comparar estudis i estratègies que s'han realitzat i que la literatura dona amb el relacionat amb el desenvolupament personal sobre dones víctimes de violència masclista

E2) Conèixer el rol del professional que intervé amb dones víctimes de violència masclista

E3) Descobrir les claus del procés d'acompanyament psicològic des del paper del desenvolupament personal i sentit vital, que subjuga en el camp de la intervenció amb dones víctimes de violència masclista

3. JUSTIFICACIÓ – REVISIÓ TEÒRICA

Primer que tot, justificar que es decideix parlar de “violència masclista” perquè focalitza qui exerceix la violència, tot i que legislativament no es reflexa de forma expressa a la societat. No obstant, si que hi han governs que recullen aquesta definició, com és el cas del Parlament de Catalunya amb la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista, o el cas del govern del Pacte del Botànic al País Valencià amb la aprovació de crear una comissió per erradicar aquesta violència al 2015.

La definició de “violència contra les dones” també es veu com un concepte que mostra qui pateix la violència i manifesta més clarament el sistema patriarcal. Es prefereix no parlar de “violència de gènere” perquè gramaticalment parlant, és una expressió ambigua ja que hi ha una diferència entre gènere i sexe. Es separa de gènere com a constructe biològic mentre que el sexe és biològic. Tot i que quan s’analitza la construcció social del gènere es pot entendre que hi ha una relació de poder, una per damunt del altra, i no es contempla amb aquest concepte. L idea de “violència de gènere” sembla fer referència a aquelles violències que són fruit de la construcció de les dones i els homes, i açò pot desvirtuar ja que no assenyala qui és l’agressor i qui és l’agredida.

Aquesta investigació es centra en el valor social que presenta: la intervenció amb dones maltractades, és per això que s’ha utilitzat el llibre “Assetjament moral” de Hirigoyen (1998) per veure les repercussions tan negatives del maltractament. Algunes conclusions que s’han extret són:

- Tot i que les víctimes, al cap del seu esforç per separar-se, perden tot contacte amb el seu agressor, no es pot negar que aquell període de la seua vida en el qual són reduïdes a la posició d'objecte té per a elles unes conseqüències dramàtiques. Les agressions i les humiliacions s’inscriuen en la memòria i es tornen a viure a través d’imatges, pensaments i emocions intenses i repetitives.
- Les víctimes necessiten parlar dels esdeveniments que les van traumatitzar, però les evocacions del passat porten amb si manifestacions psicossomàtiques equivalents a la por. Així, presenten trastorns de memòria o de concentració. A vegades, perden l’apetit, o al contrari, adopten conductes bulímiques i augmenten el consum d’alcohol o de tabac.
- A llarg termini, la por d’enfrontar-se amb l’agressor i el record de la situació traumàtica donen lloc a un comportament d’evitació. Al mateix temps, persisteixen signes neurovegetatius com ara trastorns del somni i hipervigilància.
- Quan les víctimes no aconsegueixen desembarassar-se del domini, la seua vida pot quedar detinguda en el trauma: la seua vitalitat s’esmussa, la seua alegria de viure desapareix i, les

iniciatives personals es tornen impossibles. La pena d'haver sigut abandonades, enganyades i ridiculitzades les paralitza.

Per tot açò es justifica la necessitat d'investigar sobre com treballar el desenvolupament personal d'aquestes dones buscant el seu benestar i el seu creixement, aconseguint una millora social.

4. METODOLOGIA

4.1. PARTICIPANTS

- Emplaçament: El estudi és multicèntric, ja que les entitats d'atenció primària a la dona es situen en diferents localitats de Catalunya i País Valencià
- Criteris d'inclusió: El requisit principal és que tinga contacte i intervinga amb la dona víctima de violència masclista, junt a que es treballa el acompanyament o suport psicològic. Per poder a això s'ha fet una recerca per internet d'aquells centres que treballen la problemàtica i s'ha visitat la pàgina web per conèixer del que s'ocupen i de quina forma ho fan.
- Mètode de selecció: Aquells que compleixen els criteris de selecció passen a rebre un correu d'invitació a col·laborar. A partir de la pàgina web de la entitat es contacta amb aquesta via correu electrònic informant del estudi que s'està realitzant, els seus objectius, en què consisteix la col·laboració i si estan d'acord. També s'informa de la privacitat de les dades i, en cas de necessitar-ho, es pot acreditar amb una carta de la tutora del Treball de Final de Màster de la confidencialitat.
- Definicions i mètodes de mesura : Es realitza la tècnica del relat a partir de la entrevista amb profunditat. Aquesta es realitza via Meet o Zoom i és gravada la veu per poder ser transcrita literalment per al posterior anàlisi. Abans de començar la entrevista es fa saber aquesta informació i la seua finalitat, així com el permís de la persona per poder utilitzar la gravadora de veu. Aclarir que la entrevista es pacta amb anterioritat per disposar de la disponibilitat de les dues parts. Es realitza via correu electrònic i com a resposta de la aprovació de col·laboració del centre.
- Llistat d'aquelles entitats que han col·laborat amb la investigació i es va realitzar la entrevista:
  - Centre Dona 24h del àrea de Castelló. Ens va atendre la psicòloga I. Garcia, amb 15 anys d'experiència. El centre és un recurs gratuït on es procura la atenció integral a dones víctimes de: maltractaments físics i/o psíquics, agressions sexuals, abusos sexuals i assetjament. La atenció prestada és per un equip multidisciplinar format per treballadores socials, psicòlogues i abogades les quals fan serveis d'atenció directa o telefònica. Els centres Dona 24 hores es troben ubicats al llarg del País Valencià: Castelló, València, Alacant, Dènia, Torrevella, Segorb, Sant Mateu, Elda i Látova.
  - Associació de dones ca l'Eurèlia a Barcelona. Comptarem amb la col·laboració de S. Bautista per la entrevista, la qual és psicòloga des de fa 11 anys. Ca l'Eurèlia és una ONG sense ànim de lucre creada en 1998, on tots els serveis són gratuïts i no es requereix estar empadronada per rebre ajuda. Els seus objectius són: proporcionar un espai de referència

per a la detecció, atenció i recuperació de les dones, crear estructures de suport psicològic i assessorament jurídic, participar en la erradicació de la violència masclista, participar conjuntament amb la resta de serveis de Barcelona per millorar la atenció i crear una xarxa de solidaritat entre les dones. Per aconseguir-ho fan servir la atenció telefònica, la ajuda individual, el grup de ajuda mútua i el assessorament jurídic.

- Servei d'Informació i Atenció a Dones (SIAD) del Prat del Llobregat. Es va entrevistar a P. Millars, psicòloga al SIAD des del 2014. El Servei d'Informació i Atenció a les Dones es un espai d'orientació, assessorament i acompanyament en relació a qualsevol àmbit de la vida. Aquest servei es coordina a tota Catalunya amb titularitat municipal o comarcal, informant sobre qualsevol matèria com ara salut, treball, habitatge o recursos per a es dones i, si cal, es deriva a entitats responsables. Ofereix assessorament jurídic, suport psicològic, informació i orientació sobre els drets de les dones, detecció i derivació a serveis especialitzats en atenció a la dona, crea un teixit associatiu femení i realitza activitats, cursos i xarrades sobre temes d'interès per a les dones. Per tant, es pot dir que contribueix a la prevenció, detecció i atenció de la violència masclista.
- CAVAS (Centre de Assistència a Víctimes de Agresions Sexuals) a València. Es va fer una videoconferència amb L. Rull, psicòloga amb 13 anys d'experiència. Aquest centre és una ssociació sense ànim de lucre el qual ofereix assistència social, jurídicaa i psicològica de manera gratuïta a aquelles persones víctimes d'agresions sexuals. Pertany a la Federació Stop Violència Sexual junt amb 9 associacions més baix la temàtica comú de violència sexual i gènere. Aquesta associació es centra en la informació per la problemàtica (a partir de xarrades, campanyes, cursos de formació, investigació i programes) i també amb assessorament (assistència jurídica i psicològica i assessorament mèdica i social)
- HELIA a Barcelona: es va entrevistar a I.M. Chueco, psicòloga des del 2007. Es tracta d'una associació sense afany de lucre on les dones víctimes de la violència masclista treballen la seua autonomia a través d'acompanyament psicològic i diversos tallers amb la finalitat de crear una xarxa social. A més de la atenció integral a les dones, es fa sensibilització i incidència sobre la temàtica i conta amb un projecte feminista a Palestina.

4.2. MATERIALS

- Ordenador: Per contactar amb els centres per correu cal tindre un conter. També cal que la camera i el micròfon del ordinador funconen correctament, per poder entrevistar. Aquest ha de tindre connexió a Internet per poder fer servir el Zoom i Meet com plataformes on fer les entrevistes.

- Entrevista: Guió

CONSTRUCTE	IMPORTÀNCIA	PREGUNTES
Rol psicoleg	El seu treball és potenciar-la, com ho fa?	Com treballa, com es sent, quines funcions fa, tècniques
Relació ajuda	Posar-se en la pell de la dona per ajudar-la, metode per a que s'obriga	acceptació incondicional, empatia i autenticitat.
Desenvolupament personal i sentit vital	Area de treball	Buit existencial, vulnerabilitat/debilitat, por, culpa

4.3 DISSENY

El disseny que s'utilitza en aquesta investigació s'enmarca al treball empíric d'investigació cualitatiu. La elecció del mètode cualitatiu és per la utilitat per comprendre en profunditat un fenòmen que es desitja investigar, com ara el coneixement de com s'aborda el desenvolupament personal dins del acompanyament psicològic als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista. A més és un sistema prou flexible a la gent participant.

Dins del grau de control a la investigació, es parla d'un disseny observacional i descriptiu on no hi ha manipulació sino que només s'observa. Específicament s'escolta a través de les entrevistes a les psicòlogues per conèixer el seu rol dins dels centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista, així com descobrir les claus del procés d'acompanyament psicològic des del paper que té el desenvolupament personal i sentit vital.

Respecte al procés formal, la investigació conté un mètode inductiu en el que s'analitzen només casos particulars i els resultats s'extrauen per arribar a la descripció del procés rellevant del estudi. La estructura del treball d'investigació es divideix en:

DEFINICIÓ DEL PROBLEMA D'INVESTIGACIÓ	Com s'aborda el desenvolupament personal i sentit vital dins del acompanyament als centres d'atenció a dones víctimes de violència masclista?
ESTABLIMENT DELS OBJECTIUS	<p>E1) Comparar estudis i estratègies que s'han realitzat i que la literatura dona amb el relacionat amb el desenvolupament personal sobre dones víctimes de violència masclista</p> <p>E2) Conèixer el rol del professional que intervé amb dones víctimes de violència masclista</p> <p>E3) Descobrir les claus del procés d'acompanyament psicològic des del paper del desenvolupament personal i sentit vital, que subjuga en el camp de la intervenció amb dones víctimes de violència masclista</p>
BÚSQUEDA I REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA	Dialnet, Redalyc, PsyNet, Google Academic i repositori UJI
IDENTIFICACIÓ DE FONTS D'INFORMACIÓ	Col·legi oficial de la psicologia de Gipuzkoa, Ciències psicològiques, Edicions Paidós Ibérica, Revista d'humanitats i Ciències socials, Portuària i Anals de psicologia
RECOLLIDA I OBTENCIÓ DE DADES	A partir d'entrevistes individuals a psicòlogues que treballen a centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista
ANÀLISI DE DADES EN RELACIÓ ALS OBJECTIUS	<p>Procés de codificació i categorització</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Codificació oberta: Organització inicial en la que s'agrupa la informació en categories 2. Establiment de relacions (Codificació

	<p>axial): Vinculació de les categories a partir d'estratègies inductives de raonament</p> <p>3. Descripció de les categories emergents en relació als objectius del estudi</p>
ELABORACIÓ DEL ARTICLE FINAL	Redacció de la discussió i conclusions

4.4. PROCEDIMENTS

El procediment que s'ha seguit per fer el treball de final de màster ha consistit en realitzar entrevistes a diferents centres i entitats centrades en la atenció a les dones víctimes de violència masclista. Però prèviament s'ha realitzat una selecció, la qual ha consistit en:

Primerament trobar al Internet, amb l'ajuda d'algun contacte o simplement veient el centre al carrer. Una volta es reconeix, es tracta de posar-se en contacte amb el centre (bé per telèfon o bé per correu electrònic). S'explica qui som, de què tracta la investigació i si voldrien col·laborar, en cas de contactar per telèfon, i se deriva a deixar un correu electrònic amb les dades d'informació bàsica com ara la Universitat de procedència, en què consisteix la col·laboració i quins són els objectius de la investigació. En cas d'haver contactat per correu electrònic directament s'envia aquest comunicat no·mbrat anteriorment.

Quan es rep una resposta positiva amb el interès de col·laborar, s'envia altre correu amb la disponibilitat per realitzar la entrevista. Durant aquesta fase es perd mostra ja que hi han centres del que no se va obtindre resposta o comentaren que no volien col·laborar.

Finalment es realitza la entrevista via Zoom i es va prenent nota de tot allò que el/la professional narra. Una volta s'adquireix tota la informació considerada com relevant per ala investigació la entrevista finalitza.

4.5. TÈCNiques D'ANALISI

Primerament, es parla de les tècniques de registre les quals són transcripcions de les entrevistes a les psicologues via online. Aquestes entrevistes són semiestructurades, tècnica útil per conèixer la opinió, els coneixements o altres aspectes sobre la persona professional i la institució. D'aquesta forma s'aconsegueix descobrir amb detall el esquema de la persona entrevistada, arribant més enllà de la superfície del tema a tractar. No obstant, no es descobreix tant detall com a les entrevistes

profunditzades. Afegir que a les entrevistes s'asegura completa confidencialitat de les dades sobre les dones ateses les quals s'han fet servir per parlar de casos específics i exemples de com aborden la temàtica (*veure document de confidencialitat – annex 1*).

Pel que respecta a les tècniques d'anàlisi es farà un procés de codificació i categorització seguint les directrius de Riba (2020), en el qual es crearà un sistema de categories a partir d'un patró de segmentació i uns criteris de classificació de la informació a partir de les entrevistes. Aquesta perspectiva de codificació es porta a terme en 3 fases:

- 1) Establiment d'una codificació oberta i extensiva: Aquesta ha de fixar en bona part una bastida capaç de donar organització inicial, és a dir, intentar posar ordre a la informació recollida. Per a això, cal segmentar el text en elements provisionals.
- 2) Codificació axial: Es busquen les relacions entre les categories sugides anteriorment a partir d'estratègies inductives de raonament. Els codis i categories es troben vinculades.
- 3) Selecció: Es fixa un mapa de categories definitiu. Per a això cal que la codificació axial porte una doble direcció: Per una banda s'intenta integrar al màxim les categories trobades tractant i per l'altra s'intent pujar el nivell d'abstracció. Per tant, aquesta fase de codificació fa progressar l'anàlisi a un estadi en el que una categoria ha estat seleccionada com a principal i les altres s'organitzen amb aquesta.

5. RESULTATS

Els resultats obtinguts del treball d'investigació es van a mostrar amb el següent ordre: primerament un resum de la transcripció de cada entrevista a cada psicòloga i després seguint els principals objectius (E2-Conèixer el rol del professional que intervé amb dones víctimes de violència masclista i E3-Descobrir les claus del procés d'acompanyament psicològic des del paper del desenvolupament personal i sentit vital, que subjuga en el camp de la intervenció amb dones víctimes de violència masclista) es van a anar comentant les contribucions a aquest treball.

5.1.RESUM DE LES ENTREVISTES REALITZADES

Els resultats obtinguts a partir de les entrevistes han sigut transcrits i s'ha realitzat una descripció breu de cada una individualment, d'aquesta forma queda detalladament el que s'ha pogut extraure de cada una de elles. S'exposa que:

- A la entrevista amb la psicòloga del centre d'atenció a la dona 24h de castelló:

Es treballa la visibilitat de les fortaleces per donar-li llum i poder potenciar-les. El constructe de l'autoestima es tracta com una forma de millora d'imatge (autovaloració) i sobretot com a potenciació. Tractar el reconeiximent d'emocions així com la gestió d'aquestes, és a dir, la intel·ligència emocional és un pas clau en aquest procés. També es troba la resiliència vista com una força, una fortalesa i una empenta. La psicoeducació sobre el maltracte (com s'origina, com es desenvolupa, com es reacciona, perquè s'actua així, les conseqüències, etc) s'utilitza com part de reestructuració cognitiva. Escoltar-les, donar-lis veu, tractar d'entendre com han arribat a eixe punt, com s'han sentit són els pilars d'un bon desenvolupament personal segons la psicòloga. Treballar la culpa que senten fent-se responsables de les accions i les conseqüències i donant com merescut el dolor que pateixen també és relevant per l'autoestima. Finalment comentar que el que més li ha costat de treballar a la psicòloga han sigut casos en els que ha observat que les dones no tenien recursos externs o suport social

- A la segona entrevista, a la associació de ca l'Aurelia la psicòloga diu que:

Es treballa la autoestima com font principal de potenciació, a més de la confiança cap a ella mateixa (ser conscient del que és capaç). També es tracta el posar límits, saber dir no i dir adéu a tot allò que no vol tindre al seu costat. Per tal de conseguir-ho es pregunta fins quin punt arriba la tolerància i on

es troben els límits (autoconeixements). Parla també de la reestructuració cognitiva, tots aquells pensaments de desvalorització cap a d'ella mateixa (“Com he arribat a consentir açò? Que tonta he sigut...”) Dins d'aquest constructe cognitiu es troba la desculpabilització cap a ella mateixa. A més, és important la dependència emocional on cal crear un espai on poder gestionar-los. Una tècnica habitual consisteix en fer un relat del fets. A partir d'aquí es dibuixa una columna on s'escriu la data, el aconteciment objectiu, les emocions que es despertem i els sentiments associats.

- A la entrevista amb la psicòloga del centre SIAD del Prat del Llobregat:

Es treballen els sentiments com la tristesa, la culpa, la soledat, etc (gestió emocions). També es parla de les relacions saludables (com sóc i com me veuen). L'autoestima es veu com a pilar de potenciació i autoconeixement i que cal descobrir les fortaleses individuals. La autonomia personal és el principal recurs per arribar al empoderament i la potenciació de la dona. La independència és creada per un estat de conscienciació amb les fortaleses que es relaciona amb el desenvolupament personal. No obstant, algunes de les dones depenen econòmicament i les dificulta arribar a aquest peldany. També s'anomena el buit existencial durant la entrevista, concepte lligat amb el sentit vital que han de treballar. Una tècnica que s'utilitza dins de la reestructuració cognitiva és la comparativa amb la granota a l'aigua calenta: si la granota entra a l'aigua calenta de seguida s'adona que està a una temperatura massa alta, en canvi, si la granota es mulla a l'aigua i poc a poc la temperatura augmenta, la granota no s'adona d'aquest canvi i pot morir cremada). S'afeg que l'ús del art com a terapia dona un resultat molt positiu en les dones ateses.

- A la entrevista número quatre del estudi, es fa una videotrucada amb la psicòloga de CAVAS (Centre de Assistència a Víctimes de Agresions Sexuals) a València:

Es tracta el pensament crític (“Va ocórrer així o ho vaig percebre així? Perquè vaig actuar d'aquesta manera?”) com a part cognitiva del acompanyament. Tant la gestió emocional com validació de les emocions tenen protagonisme en aquest centre, ja que la exploració i comprensió ens apropa a la autoacceptació connectant amb el ser. Es parla també de la autoestima com a el camí per a la potenciació. Utilitzen l'escriptura com a part de terapia per sanar, treballar el autodescobriment i auto-comprensió i també té una funció de escapament. Durant la entrevista comenta la importància de la mirada, on es senta valorada, i una escolta activa.

- A l'última entrevista amb la psicòloga del centre HELIA:

Es fa incidència amb la por, la culpa o inclús la ambivalència (dependència vs escapar) que senten les dones al arribar al centre. Primerament es tracta d'identificar la violència a més de saber discriminar quin tipus és, quins són els fets, etc i treballar la emoció. Per a això, s'utilitza la part artística per ajudar a reconèixer una emoció. Es dona gran importància a posar paraules al que es sent, d'aquesta forma "es descongela la vivència" que estava com a trauma, i amb l'ús de les paraules es reviu les emocions. La psicòloga comenta la tècnica de cartes OH per identificar una emoció així com l'escolta activa, la mirada sincera i el llenguatge no verbal com formes d'acompanyar a la dona. Aquest acompanyament també es fa fora del centre com pot ser al jutjat. Afegir l'ús de tallers per fer xarxa social com ara: Treball Corporal Integratiu, Ioga, ceràmica,...

5.2. RESULTATS DE LES CATEGORIES EMERGENTS EN RELACIÓ ALS OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ

A continuació es passa a descriure les aportacions del rol que té la psicòloga als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista a partir de les entrevistes realitzades:

Primerament s'ha de determinar quin tipus de violència i control pateix i els efectes psicològics que es desenvolupen arrel l'abús, així com les estratègies inicials que tenen les dones maltractades per fugir de la violència i sobreviure.

Una vegada es coneix la situació de risc en la que la dona es troba, es realitzen sessions individuals per portar a terme el procés terapèutic. Aquest procés consisteix en fer un acompanyament on destaque la escolta activa i validar tant la experiència de la dona sense cap mena de judici com validar les emocions experimentades.

Les entrevistades comenten la importància de la escolta activa, ja que genera confiança, comprensió i reconeixement (sentir-se escoltada). També és característic el mostrar seguretat, calidesa i proximitat a través del llenguatge no verbal com ara la posició del cos, la veu i sobretot la mirada. En casos on les emocions estan a flor de pell es fa contacte agarrant la mà o acariciant la esquena com símbol d'estar a un espai segur. Durant les sessions es deixa el protagonisme a la dona que és la principal parladora i no es fan cap mena de d'opinió ni consells, "no es diu el que han de fer sino que acompanyem durant el seu procés" comenta una psicòloga. Finalment comentar com una ferramenta essencial durant l'acompanyament la empatia i la validació de emocions.

Dins del rol de la professional, es detallen tècniques que fan servir durant el procés d'acompanyament per tractar el desenvolupament personal i sentit vital:

- Estratègies pel control de la ansietat com les respiracions
- Psicoeducació sobre el maltractament i les relacions saludables
- La reestructuració cognitiva per identificar i tractar de modificar pensaments distorcionats sobre una mateixa (autoestima).
- Sessions grupals que es fan d'igual a igual, és a dir, dones que han patit violència masclista. Aquesta intervenció grupal té com a ventaja la possibilitat de validar les seues experiències pròpies així com compartir-les o comparar-les per tal d'aprendre estratègies i desresponsabilitzar-la del ocorregut. Tot i que tenen en comú aquest maltracte, tampoc és necessari parlar sobre la temàtica ja que es pot generar un vincle d'amistat sense parlar sobre la violència masclista. D'aquesta forma es crea una xarxa social que anteriorment la dona no tenia (a més d'entrenar habilitats socials) i a nivell personal es sent més entesa. Per tant, ambdues fa que es pugui evitar el desenvolupament personal.
- Art com forma d'expressió com ara dibuixos, escrits o pintures
- Metàfores emocionals: Com ara "El urka occidental. Ideal del amor romàntic", "La geisha. Pagar per ser volguda", "La marioneta. Te mouen els fils de la vida", "La bossa de fem. Rumiar fa pena", "El traster. Suportar càrrega" o "Pedre dignitat. Contar-ho pesa". Aquestes es fan servir per moments inicials o de transició. D'aquesta forma es questionen a elles mateixes i aludeixen a emocions bloquejadores com la vergonya, la culpa i la por. També s'utilitzen les metàfores emocionals des d'una perspectiva facilitadora de recuperació. Alguns exemples són "Obrir la finestra. Alleujament i serenitat", "Llum al final del túnel. Esperança", "Les ales del colom. El desig de volar", o "mirar-se al espill. Orgull de ser qui sóc"

A continuació es passa a descriure les aportacions del procés d'acompanyament psicològic que fan les professionals dels centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista. Per a aconseguir-ho les entrevistes transcrites han passat per un procés de codificació i categorització. D'aquesta forma es podrà classificar la informació i formar un patró de segmentació de les claus del procés d'acompanyament psicològic des del paper del desenvolupament personal i sentit vital. Els resultats o categories emergents del procés de codificació i categorització s'han elaborat 3 taules: la primera des d'una codificació oberta (*veure tabla 2-codificació oberta*), la segona tabla des del establiment de les relacions o codificació axial (*veure tabla 3- establiment de relacions*) i la tercera tabla on es mostra a partir de les categories emergents de la codificació axial quins constructes s'intervenien i

de quina manera es treballen (veure *tabla 4-Descripció de les categories emergents en relació als objectius del estudi*)

- 1) Establiment de codificació oberta i extensiva: S'exposa en forma de tabla els exemples vistos a les entrevistes que són transformats en categories

CATEGORIA	EXTRACTE DE LA ENTREVISTA
CULPA, POR, VERGONYA	<p><i>Les emocions que més es treballen són:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>la culpa: “si m’ha passat és per alguna cosa”, “sóc culpable de que m’haja fet aquesta cosa”</i> - <i>la por: “tinc por de que me pegue”, “tinc por de les represàlies als meus/es fills/es”</i> - <i>la vergonya: “per què no m’he adonat abans de la situació?”, “per què no he fet res per remediari-ho?”, com he pogut ser tan tonta?”</i>
CONFIANÇA	<i>Treballar la confiança en ella mateixa principalment, però també amb la resta de persones . És a dir, confiar que l'altra persona de la relació (amorosa o d'amistat) no la farà mal i es pot comptar amb ella</i>
AUTOESTIMA	<i>Les dones que arriben als centres destaquen per tindre una autoestima molt baixa</i>
IDENTITAT	<i>Aquestes dones no saben qui són, no saben que les agrada i que no, no es coneixen en cap aspecte. Han perdut la seua identitat i ara només són reflexes del que diu l'agressor com a forma sumisa d'actuar.</i>
AUTONOMIA	<i>Necessiten una autonomia i en totes les esferes: . No tenen autonomia moral o de decisió, altres a més no tenen autonomia econòmica perquè mai han treballat i depenen del salari del home</i>
EMOCIONS POSITIVES	<i>No només es treballen les emocions negatives que poden sentir durant el procés, també es pretén donar visibilitat a les positives</i>
EMPODERAMENT	<i>Es necessita un empoderament de la dona, es treballa des dels centres amb teories feministes per tal d'informar-les de la situació de la do-</i>

	<i>na a la societat i es tracta de donar-li poder</i>
AUTOACTUALITZACIÓ	<i>Han de passar per un procés d'autoactualització. Açò vol dir que la dona ha de créixer i trobar un projecte de vida</i>
RECUPERACIÓ DEL SER	<i>La dona deixa de ser ella mateixa, i el que tractem de fer és que connecte amb el seu jo del passat, els seus gustos, els seus interessos, etc En definitiva tractar de retrobar-se</i>
VULNERABILITAT	<i>La dona es sent inferior front a l'home, ja no només en les situacions de maltracte si no de forma constant. Es troba vulnerable...</i>
ESTAR ACTIVA	<i>Una forma de facilitar la recuperació és estant activa. Moltes dones es centren en la seua faena. També es parla d'estar actives a nivell físic com pot ser fer esport o fer qualsevol tipus de tasca.</i>
PROJECTE VIDA	<i>El projecte vital és molt important per retrobar-se i connectar amb ella mateixa, per poder desenvolupar-se personalment... és una tasca que des de la intervenció comporta molt de temps de trobar però per a mi com a psicòloga molt satisfactori</i>
DESCOBRIR	<i>Moltes vegades ens passa que quan tractem de fer-la connectar amb el seu jo descobreixen coses que abans no sabien sobre elles mateixa. Sobre tot en el àmbit de creences masclistes i en l'àmbit personal (exemple: "he descobert que m'agrada la fotografia!")</i>
AUTOAFIRMAR-SE	<i>O siga, mostrar i reivindicar la seua valia i les seues capacitats</i>
ESCOLTAR-SE	<i>Dins del procés d'acompanyament es reballa el autoconeixement on és imprescindible escoltar-se per poder conèixer-se. Escoltar que diu el seu jo d'abans...</i>
PARLAR-SE BÉ	<i>Aquestes dones amb baixa autoestima es parlen i fan judicis cap a elles mateixa perjudicials i negatius. Utilitzen uns adjectius que la denigren i només reforcen que la autoestima la tinguen pel terra.</i>
SENTIMENT DE SEGU-RETAT	<i>Sentir-se segura de ella mateixa, d'anar xafant amb valentia. Sentir-se forta.</i>
VISIÓ DE FUTUR	<i>La dona quan acudeix a aquests centres no tenen cap mena de visió</i>

	<i>de futur. Algunes volen escapar de la situació, altres només són conscient d'una petita part del maltracte que reben... no saben que serà d'elles en un futur. En un parell de casos dones m'han dit que es visutalitzaven estant mortes</i>
AUTODEPENDENCIA	<i>Deixar la dependència emocional que tenen cap als agressors i centrar-se en elles mateixa</i>
PRENDRE DECISIONS	<i>Aquestes dones no tenen cap veu d'opinió, no prenen decisions... Són marionetes quan les diuen que han de fer. O també es tornen confuses quan facen el que facen rebran alguna mena de violència. D'aquesta forma desaprenen a saber com actuar</i>
HABILITATS SOCIALS	<i>El aïllament amb les seues amistats, familiars i inclús persones conegudes com la carnissera o la veïna fan que les habilitats socials es vegen afectades. Al no tindre una xarxa social no es treballen conceptes com els de comunicació, o resolució de problemes entre altres</i>
CONSCIÈNCIA RELACIONS	<i>Es preté psicoeducar amb el que són les relacions saludables, donar consciència de com s'han fet servir fins ara i els canvis positius</i>
CREENCES SEXISTES	<i>La dona ha sigut inculcada a que no pot portar aquesta falda perquè pareix de "facilona"</i>
CANVI POSICIÓ ROL	<i>Tractem de treballar amb relacions de igual a igual, és a dir, que una part no siga superior ni l'altra es senta inferior. Ha d'haver un canvi de posició de rol en el que siga igualitari</i>
CONEXIÓ AMB EL SEU JO	<i>Per desenvolupar-se personalment es necessita connectar amb la seua aprt més íntima, més primitiva, més seua; el seu jo. Algunes voltes fem servir el seu jo de xicoteta, com era i què necessitava</i>
SELF-CARE	<i>Per pujar l'autestima i també treballar el procés de sanació recomanem que pasen temps a soles mimant-se. Algunes les agrada fer rutines de nit cuidant-se la pell, altres les agrada escriure un diari personal, altres han descobert la meditació, algunes les agrada anar al gimnàs,... Recorde una que va tindre una cita amb ella mateixa, va dinar sense cap companyia (cosa que mai havia fet) i després va</i>

	<i>anar al cine després de tants anys</i>
DEFINIR NECESSITATS I PRIORITATS	<i>A les sessions treballarem quines són les seues necessitats (i com les poden abastir) a més de les seues prioritats en la vida, a tots els aspectes. D'aquest forma treballarem en projecte vida i també les farem coneixedores del seu jo... En definitiva treballarem el seu auto-descobriment</i>
ESTABLIR LIMITS	<i>Aquestes dones no saben dir que no, no saben posar límits. Són persones només tracten de fugir de la violència sent sumises</i>
REGULARITZACIÓ EMOCIONAL	<i>Per una banda es treballa la consciència emocional, és a dir, saber identificar les emocions. També la regularització d'aquestes a partir de la respiració i la relaxació.</i>
AMOR ROMÀNTIC	<i>Moltes creences hi han al voltant del amor romàntic. Aquestes perpetuen a que les relacions siguen tòxiques. És un conte que sempre s'ha contat i la societat permeteix però que és perjudicial... Idees com 2el amor tot ho pot", "fa açò perquè m'estima",...</i>
AFIRMACIÓ (ENFORTIR +)	<i>Amb les afirmacions me referisc a tractar d'enfortir el que és positiu, a trobar les seues fortalesses. Les dones només veuen un túnel obscur i sense eixida, veuen només el negatiu que tant les ofega.</i>
SENTIR-SE VALORADA I ESCOLTADA	<i>Aquestes dones que venen al centre només escoltant-les de manera activa, és a dir, mirant-les als ulls, donant-li la mà, fer-les saber que les estem escoltant i que estem ahi.... Fa que es senten escoltades, i per tant, valorades. Senten que tenen un espai on poden sentir-se</i>
VALIDACIÓ EMOCIONAL	<i>Pretenem que es puguen donar les emocions que siguen encasaries durant la sessió. No fugir, no retraure, deixar fluir les emocions.... Si s'ha de plorar es fa, perquè és una forma de deixar soltar el que reprimeixen. D'aquesta forma també es fan coneixedores de perquè es sentien així i des d'ací motivar-les</i>
PERMÍS	<i>Donar-se permís a sentir el que viuen sentir, donar-se permís a pensar, a prendre les decisions que vejen oportunes, a buscar allò que creuen que necessiten, donar-se permís a existir, a ser</i>

PODER	<i>Tractem de donar-li poder per no sentir-se vulnerables, no sentir-se inferiors. Empoderar-les. Que siguin autònomes. Que siguin lliures. Que tinguin poder sobre la seua vida.</i>
ACTUALITZACIÓ	<i>És a dir, ser conscient, donar-se conter del seu potencial, del que realment són</i>
AUTOCOMPRESIÓ	<i>Totes aquelles comptencies que fem d'exploració a la dona, fer una valoració crítica. Fem reflexions sobre el que són, com són i sobretot el simple fet de ser</i>

Tabla 2. Codificació oberta

2) Codificació axial o establiment de relacions: A partir de les categories es fan associacions

EMOCIONS	CENTRAMENT DEL JO	AUTOACTUALITZACIÓ	EMPODERAMENT	SENTIT VITAL	CREENCES I IDEES
“culpa, por i vergonya”, “emocions positives”, “vulnerabilitat”, “sentiment seguretat”, “regularització emocional”, “sentir-se valorada i escoltada” i “validació emocional”	“confiança”, “autoestima”, “estar activa”, “autoafirmar-se”, “escoltar-se”, “parlar-se bé”, “self-care” i “afirmació”	“identitat”, “autoactualització”, “recuperació del ser”, “descobrir”, “conexió amb el seu jo”, “definir necessitats i prioritats”, “establir limits”, “actualització” i “autocomprensió”	“autonomia”, “empoderament”, “autodependència”, “prendre decisions”, “permís” i “poder”	“projecte vida” i “visió de futur”	“habilitats socials”, “conciència relacions”, “creences sexistes”, “canvi posició rol” i “amor romàntic”

Tabla 3. Establiment de relacions

Abans de la següent fase es fa un ajustament als sistemes de categories que són els següents:

- Les categories pasen a dividir-se en “què es treballa?” i “com es treballa?” per conèixer les claus del acompanyament psicològic
- “Definir necessitats i prioritats” comparteix categoria amb “autoactualització i “sentit vital”
- “La reestructuració cognitiva” naix com a eina de treball a la categoria de “creences i idees”
- “Empoderament” passa de ser una categoria la dimensió general

3) Descripció de les categories emergents en relació als objectius del estudi: El treball ha sigut rastrejat i ha obtingut categories emergents que queden definides pels indicadors, els quals conformen i defineixen el concepte

DIMENSIÓ	QUÈ ES TREBALLA	COM ES TREBALLA
Emocions	“culpa, por i vergonya”, “emocions positives”, “vulnerabilitat”, “sentiment seguretat” i “sentir-se valorada i escoltada”	“Validació emocional” i “regularització emocional”
Centrament del Jo	“confiança” i “autoestima”,	“estar activa”, “autoafirmar-se”, “escoltar-se”, “parlar-se bé”, “self-care” i “afirmació”
Autoactualització	“identitat”, “recuperació del ser”, “conexió amb el seu jo”, , “actualització” i “autocomprensió”	“definir necessitats i prioritats”, “establir límits”, “descobrir-se”
Empoderament	“autonomia”, “autodependència”, i “poder”	“prendre decisions”, “permís”

Sentit vital	“projecte vida” i “visió de futur”	“definir necessitats i prioritats”
Creences i idees	“habilitats socials”, “conciència relacions”, “creences sexistes”, “canvi posició rol” i “amor romàntic”	“reestructuració cognitiva”

Tabla 4-Descripció de les categories emergents en relació als objectius del estudi

6. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Aquest treball naix de la necessitat de comprendre i donar visibilitat a la complexitat del maltracte cap a la dona, així com la intervenció amb elles. En les últimes dècades s'ha fet patent la consciència d'aquesta problemàtica, la búsqueda de formes eficaces d'ajuda a les dones i les seues famílies i la importància d'oferir protecció a estes. El objectiu en aquest cas és centrar-se en la psicologia més humanista per conèixer com s'aborda el desenvolupament personal i sentit vital als centres d'atenció a la dona víctima de violència masclista. A partir de comparar estudis i estratègies que s'han realitzat s'ha pogut observar com la literatura científica té interès per la temàtica, més concretament des del àmbit de la psicologia. No obstant es troben una gran varietat de models i programes d'intervenció com ara la psicoteràpia grupal (Vaca-Ferrer et al, 2020), el tractament cognitivoconductual (Habigzang et al, 2019) o amb la corrent feminista, present en moltes intervencions psicosocials que es centra en empoderar a la dona (Montes, 2020). Amb tanta diversitat, la esfera de la psicologia humanista queda en un segon pla.

La psicologia centrada amb la persona valora els pensaments, comportaments, emocions i context vital per oferir benestar. Algunes conceptes importants a la psicologia humanista són no jutjar, empatitzar i el ènfasi en el jo. I és que dins de la violència masclista que reben les dones la psicología humanista té molta força ja que contempla el desenvolupament dela persona dins dels procesos d'intervenció psicosocial. Així doncs, es centra en elevar la autoestima, tractar la dependència (sobretot emocional) i treballar amb les actituds perjudicials per a elles mateixa proporcionant poder i autonomia (P. Rios, 2003). També cal que hi haja un desenvolupament personal, el qual va associat al progres de la vida i benestar així com emfortir les capacitats relacionades en aquelles coses que la dona pot fer i ser (Carrero, 2010). Aquestes dades bibliogràfiques concorden amb el que s'ha extret de les entrevistes realitzades a les psicologues. Més concretament el aspecte d'empoderar , tractar la dependència, pujar l'autoestima i donar una reestructuración cognitiva. Tots es tracten a la majoria d'articles científics dedicats a la temàtica, no obstant la dimensió de “la actualització” o “sentit vital” no s'han trobat tan a sovint com la resta. Pel que respecta a la validació d'emocions s'ha convertit en una dimensió de gran pes per part de les psicòlogues entrevistades. Comenten que donar espai a les emocions té un efecte curatiu ja que tant la gestió emocional com validació de les emocions a partir de la exploració i comprensió conecten amb el ser i apropen a la autoacceptació.

Des del estudi exploratori inicial han emergit com a claus al acompanyament psicològic: (1) Les emocions en les que les categories que subjacen són “culpa, por i vergonya”, “emocions positives”, “vulnerabilitat”, “sentiment seguretat” i “sentir-se valorada i escoltada” i on es treballen a partir de la validació i regularització emocional; (2) El centrament del jo on les subcategories són “confiança” i “autoestima” que es poden treballar arrel d'estar activa, autoafirmar-se, escoltar-se, parlar-se bé,

fer self-care i amb la afirmació; (3) La autoactualització on les categories emergents són “identitat”, “recuperació del ser”, “conexió amb el seu jo”, , “actualització” i “autocomprensió” i la forma de treballar-les són definint les necessitats i prioritats així com establir límits i conèixer-se; (4) El empoderament que porta com subcategories “autonomia”, “autodependència”, i “poder” i les psicòlogues ho aborden “donant-les permís de” i fent-les que prenguen decisions per elles mateixa; (5) El sentit vital el qual té com a categories “projecte vida” i “visió de futur” i es pot abordar amb la definició de prioritats i necessitats i (6) Les creences i idees que conta com temes a tractar “habilitats socials”, “consciència relacions”, “creences sexistes”, “canvi posició rol” i “amor romàntic” i es treballa amb reestructuració cognitiva.

En quant al desenvolupament personal com a intervenció amb dones víctimes de violència masclista pretén impulsar recursos i potenciar a la dona, fomentant una major consciència de si mateixa. Aquest és format per dues dimensions: la actualització de les capacitats i recursos personals i la conscienciació (desenvolupament de la consciència del ser). Ambdues es desenvolupen a través del autodescobriment (exploració), la autocomprensió i autoacceptació. A més per a la potenciació de la dona cal que es done una presa de consciència (“donar-se conter”) i exercitació de les condicions del ser. Aquests conceptes no s’han vist a les entrevistes, la qual cosa vol dir que les psicòlogues treballen aquests elements sense ser concients.

La literatura també parla de les condicions que s’han de donar per a que a les sessions es done una relació d’ajuda que són la empatia, la acceptació incondicional i la autenticitat. Aquests conceptes si s’han vist reflexats a totes les entrevistes realitzades. Açò indica que es dona importància a el procés d’interacció entre la professional i la dona.

Finalment, afegir que el rol de la psicòloga concorda amb la informació prèvia a les entrevistes: es realitzen sessions individuals per portar a terme el procés terapèutic d’acompanyament on destaque la escolta activa i validar tant la experiència de la dona sense cap mena de judici com validar les emocions experimentades. Les entrevistades destaquen la importància de la escolta activa, ja que genera confiança, comprensió i reconeixement (sentir-se escoltada). També és característic el mostrar seguretat, calidesa i proximitat a través del llenguatge no verbal com ara la posició del cos, la veu i sobretot la mirada. No obstant, la feina en pràctica és més complexa i complicada que a la teoria.

7. LIMITACIONS DE LA RECERCA

S'ha trobat dificultat per a la recollida de informació als centres per a dones, ja que la participació no ha sigut òptima. Molts centres no han donat cap tipus de resposta o han comentat que, potser, el que es pretenia obtenir a la entrevista no ho podia aportar eixe centre. Tot i que, qualsevol resposta és vàlida i cap és incorrecta, conèixer més de prop aquests centres haguera donat una major qualitat al resultat del treball de final de màster, doncs s'haguera abarcat la temàtica amb la pura realitat. A més, la situació de pandèmia a partir de la covid-19 ha dificultat el acces als centres, ja que han rebut majors casos de dones víctimes de violència masclista.

Altra dificultat que s'ha trobat durant la investigació són les entrevistes. Han habut de patir correccions amb el que es refereix a contingut de la entrevista perquè no s'ha arribat a profunditzar el necessari. És per això que la entrevista és semiestructurada amb algun concepte que s'ha pogut desenvolupar durant la videotrucada però no s'ha arribat al nivell de profunditat oportú. Per a altres investigacions caldria tindre en compte realitzar entrevistes amb major profunditat ja que les psicologues entrevistades en algunes ocasions no han arribat a ser concients d'allò que no ho són. És a dir, tracten el desenvolupament personal i sentit vital però des d'altra perspectiva, no siguent coneixedores del treball de potenciació que aconsegueixen.

Finalment afegir que per a posteriors investigacions es pot fer servir la teoria fundamentada (Grounded Theory) per tractar la temàtica amb un major anàlisi i es puguen traure conclusions més avançades. És a dir, que per a permetre que la investigació no siga un anàlisi descriptiu sino que es puga generalitzar a nivells explicatius i d'interpretació que permeten fer proposicions teòriques amb una major comprensió dels processos que ocorren en aquestos contextos.

8. REFERÈNCIES

8.1. BIBLIOGRAFIA

Alvarez, M., Sanchez A. (2016). *Manual de atención psicológica a víctimas de maltrato machista*. Colegio oficial de la psicología de Gipuzkoa

Cala, M. (2011). Recuperando el control de nuestras vidas: Reconstrucción de identidades y empoderamiento en mujeres de violencia de género. Plan Nacional I+D+I

Carrero, V. (2010). El sentido de “ser” en mujeres maltratadas: la mirada psicosocial al estudio de la violencia de género

Habigzang, L., Gomes, M., & Zamagna, L. (2019). Terapia Cognitivo Conductual para mujeres que sufrieron violencia por su pareja íntima: Estudio de casos múltiples. *Ciencias Psicológicas*, 13(2), 249-264

Hirigoyen, M. (1998). *El acoso moral: El maltrato psicológico en la vida cotidiana* (5ª ed., Vol 23). Ediciones Paidós Ibérica

Lara-Caba, E. (2019). Autoestima en las mujeres víctimas de violencia por la pareja íntima. *Revista de Humanidades y Ciencias Sociales*, 65(2).

Montes, F. (2020). Tratamiento psicológico en mujeres víctimas de violencia conyugal. *Persona*, 23(2), 264-439.

Pérez Jiménez, D. (2010). "Intervención psicológica desde una perspectiva humanista de género a mujeres que viven o vivieron violencia por su pareja". (Tesis de Licenciatura). Universidad Nacional Autónoma de México, México. Recuperado de <https://repositorio.unam.mx/contenidos/313135>

Riba, C. (2020). *L'anàlisi qualitativa de dades*. Universitat Oberta de Catalunya

Rios, P. (2003) Intervención desde el trabajo social en situaciones de malos tratos contra las mujeres. *Portuaria*, 36(02), 79-86 issn 1578-0236

Vaca-Ferrer, R., Ferro Garcia, R., & Valero-Aguayo, L. (2020). Eficacia de un programa de intervención grupal con mujeres víctimas de violencia de género en el marco de las terapias contextuales. *Anales de Psicología / Annals of Psychology*, 36(2), 188–199.

<https://doi.org/10.6018/analesps.396901>

8.2. ANEXOS

Annex 1 - document de confidencialitat

En Castellón a 29 de Marzo del 2021

Virginia Carrero Planes con DNI 19851331P, como Profesora Titular De Universidad en el Departamento de Psicología Evolutiva, Educativa, Social y Metodología de la Universidad "Jaume I", y coordinadora de la asignatura de Trabajo Final de Master del Master de intervención y mediación Familiar , hace constar:

- 1) que la estudiante está cursando los estudios de Master Universitario en Intervención y Mediación Familiar y de acuerdo con los créditos de asignación al Trabajo de Final de Máster está realizando un trabajo de investigación en el ámbito de violencia machista.
- 2) que dicho trabajo está supervisado por una profesora Titular del área de psicología educativa y evolutiva de la Universidad Jaume I de Castellón y que ha recibido el consentimiento y visto bueno de la comisión docente de la Titulación y del responsable de la asignatura en la Universidad Jaume I.
- 3) que toda información derivada del proceso de investigación es confidencial, y se mantendrá en el anonimato para garantizar no sólo la confidencialidad sino la seguridad de todos los sujetos participantes y profesionales que accedan a colaborar según acuerdo protocolo de Declaración de Helsinki de la AMM.

Por todo lo expuesto solicita, en calidad de Directora-Tutora del Trabajo de Final de Master que se permita a la alumna Alba Guillem Gonzalez tener acceso a los distintos sujetos - participantes que de modo voluntario accedan a colaborar con los objetivos de esta investigación.

Quedo a su disposición para clarificar cualquier duda, y agradezco, de antemano, la colaboración y atención prestada.

Atentamente,

Fdo. Virginia Carrero Planes,
Titular de Universidad en Psicología social
Coordinadora Investigación Master en Intervención y
Mediación Familiar Universitat Jaume I